УДК 37.013:376.011.3-051:81’342.2-027.561

https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-1904-1912

Іванова Вікторія Вікторівна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет, м. Мукачево, https://orcid.org/0000-0003-3954-9407

Атрощенко Тетяна Олександрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університету, м. Мукачево, https://orcid.org/0000-0003-4595-1662

Вальо Жанна Георгіївна директор Комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр Свалявської міської ради», м. Свалява

ФЕНОМЕН ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. У статті розглядається феномен професійного мовлення вчителя-логопеда, який формується в умовах активного розвитку інклюзивної освіти. Професійне мовлення логопеда має не лише комунікативну, а й корекційно-розвивальну функцію, адже безпосередньо впливає на формування мовленнєвої компетентності дітей з порушеннями мовлення. Воно повинно відповідати підвищеним вимогам до фонетичної й граматичної правильності, відзначатися багатством лексики, різноманіттям стилістичних засобів, інтонаційною виразністю, а також оптимальним темпом і силою звучання. Характерною рисою є активне використання спеціально дібраної автологічної лексики, фахової термінології та професійних висловів, які застосовуються як у процесі корекційної, так і діагностичної роботи. Зміст професійного мовлення вчителя-логопеда визначається специфікою його діяльності: проведенням обстежень мовленнєвого розвитку, розробленням і реалізацією індивідуальних програм корекції, співпрацею з батьками, педагогами та медичними фахівцями. Акцентується на вагомості професійної культури мовлення логопеда, яка є ключовим елементом його професійної майстерності та передумовою високої якості корекційної допомоги. Переконані, що якість професійного мовлення логопеда впливає на ефективність освітнього процесу, створює позитивний емоційний клімат і сприяє мотивації дітей до мовленнєвого розвитку. Аналізуються сучасні наукові підходи до визначення ключових понять дослідження. На цій основі – професійне мовлення вчителя-логопеда трактується авторами як спеціально сформована система мовленнєвих умінь і навичок фахівця, яка забезпечує ефективне спілкування в професійній діяльності. Його

основними рисами виокремлено: науково-термінологічну точність, зрозумілість і доступність, виразність і правильність, комунікативну гнучкість, педагогічну доцільність.

Ключові слова: вчитель-логопед, інклюзивна освіта, професійне мовлення, культура професійного мовлення, мовленнєва компетентність, професійна діяльність, професійна етика, риторика.

Ivanova Viktoriya Viktorivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Preschool and Special Education Department of Mukachevo State University, Mukachevo, https://orcid.org/0000-0003-3954-9407

Atroshchenko Tetiana Oleksandrivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Preschool and Special Education Department of Mukachevo State University, Mukachevo, https://orcid.org/0000-0003-4595-1662

Valo Zhanna Heorhiivna Director of the Municipal Institution «Inclusive Resource Center of the Svalyava City Council», Svalyava

THE PHENOMENON OF PROFESSIONAL SPEECH OF A SPEECH THERAPIST IN CONTEMPORARY EDUCATIONAL DISCOURSE

Abstract. The author of this article has examined the phenomenon of professional speech of a speech therapist, which is formed in the context of active development of inclusive education. Professional speech of a speech therapist has not only communicative but also corrective and developmental functions, as it directly influences the formation of speech competence in children with speech disorders. It must meet high standards of phonetic and grammatical correctness, be characterized by a rich vocabulary, a variety of stylistic devices, expressive intonation, as well as optimal tempo and volume. A characteristic feature is the active usage of specially selected autological vocabulary, professional terminology, and professional expressions, which are used in both corrective and diagnostic work. The content of the professional speech of a speech therapist is determined by the specifics of their activity: conducting speech development assessments, developing and implementing individual correction programs, and cooperating with parents, teachers, and medical specialists. Emphasis has been placed on the importance of the speech therapist's professional speech culture, which is a key element of their professional skills and a prerequisite for high-quality corrective assistance. We are convinced that the quality of a speech therapist's professional speech affects the effectiveness of the educational process, creates a positive emotional climate, and contributes to children's motivation for speech development. We have analyzed contemporary scientific approaches to defining the key concepts of the study. On this basis, the authors have interpreted the professional

speech of a speech therapist as a specially formed system of speech skills and abilities of a specialist, which ensures effective communication in professional activities. Its main features have been identified as follows: scientific and terminological accuracy, clarity and accessibility, expressiveness and correctness, communicative flexibility, and pedagogical expediency.

Keywords: speech therapist, inclusive education, professional speech, culture of professional speech, speech competence, professional activity, professional ethics, rhetoric.

Постановка проблеми. Сучасні вимоги до якості освітнього процесу, поширення інклюзивної практики та підвищена увага суспільства до мовленнєвого розвитку дітей зумовлюють необхідність ґрунтовного дослідже-ння проблеми фахової підготовки вчителя-логопеда. А. Каплієнко зауважує на вагомості врахування вимог до професійної компетентності вчителя-логопеда як результату його навчання у закладі вищої освіти. Це, на думку авторки, дозволяє констатувати, що сучасний фахівець зі спеціальної освіти (логопедія) повинен мати: «в особистісному аспекті такі моральні якості, як-от: здатність до емпатії, толерантність, чуйність, відповідальність, стресостійкість; в аспекті фахової підготовки: високий рівень професійної компетентності, що включає не тільки професійні знання, вміння та навички, а й здатність орієнтуватися у складній ситуації, приймати оптимальні рішення, бути мобільним і гнучким до змін, здатним до професійного саморозвитку» [2]. До цього переліку слід додати сформоване належним чином професійне мовлення, адже професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед» однією з першочергових компетентностей визначає «здатність володіти українською літературною мовою, культурою мовлення, використовувати комунікативні моделі та мовленнєві зразки під час професійної діяльності відповідно до вимог стандартів державної мови» [7]. Сформована у фахівців компетентність покликана забезпечити якісне «оцінювання, запобігання, подолання порушень сприймання (засвоєння), розуміння і використання мови, мовлення та комунікативних умінь у дітей, підлітків та дорослих» [7].

Слушним є зауваження Ю. Пінчук, що у повсякденному спілкуванні між людьми подекуди «допускаються мовленнєві помилки, мовленнєва неоднозначність. Проте вони вкрай недоречні у професійному мовленні, тим більше там, де говорить представник «мовленнєвої професії»: педагог, особливо логопед, а також журналіст, юрист, держслужбовець та ін.» [5, с.180].

Враховуючи специфіку професійної діяльності, мовлення вчителя-логопеда має низку особливостей, що вирізняють його з-поміж звичайного повсякденного мовлення. Воно повинно відповідати підвищеним вимогам до фонетичної та граматичної правильності, вирізнятися багатством лексики й стилістичних засобів, інтонаційною виразністю, а також оптимальним темпом і силою звучання. Характерною є наявність фахової термінології, спеціально

дібраної автологічної лексики та професійних висловів, які використовуються як у процесі корекційної, так і діагностичної роботи [3]. Отже, посиленої уваги з боку науковців і практиків потребує професійне мовлення вчителя-логопеда.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні складові проблеми професійної підготовки вчителів-логопедів розглянуті та проаналізовані О.Кас'яненко, М.Козачук, О.Мартинчук, Ю.Пінчук, М.Шеремет та ін. Культура професійного мовлення фахівців різних галузей знань стали предметом дослідження Г.Берегової, О.Берестенко, А.Бондаренко, І.Гаркуша, Л.Мафтин, М.Пентилюк, А.Семенова та ін. Незважаючи на те, що в педагогічній і логопедичній літературі описано окремі фонетичні, лексико-фразеологічні та прагматичні риси фахового мовлення, відсутні цілісні підходи до його системного аналізу як дискурсивного явища. Це створює розрив між теоретичними уявленнями й практичними вимогами до підготовки й підвищення кваліфікації фахівців цієї спеціальності.

Мета статті – дослідити феномен професійного мовлення вчителя-логопеда, окреслити його роль і значення в сучасному освітньому дискурсі.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні акцентуємо увагу увагу на тому, що усне ділове мовлення вимагає вільного володіння українською мовою та дотримання норм мовленнєвої етики. Саме через таке спілкування, як стверджує О. Соболевська, проявляється наш рівень володіння не лише базовими мовними нормами, а й усім багатством літературної мови [10, с.5]. Згідно з думкою авторки, «мова професійного спілкування функціонує в межах певної професійної сфери.

Вона є соціальним варіантом сучасної літературної мови, якою послуговуються переважно представники певної професії» [10, с.11].

Оскільки професіонал володіє понятійно-категоріальним апаратом своєї професійної сфери та відповідною системою термінів то основною характеристикою мови професійного спілкування є використання термінології, специфічної для конкретної професії, а також професіоналізмів. Крім того, така мова вирізняється особливостями наголосу, фразеології, словотвору та граматичних конструкцій [10, с.11].

Професійне мовлення, згідно з визначенням М. Вахницької, це – «функціональний різновид літературної мови, що виявляється в продуктивних видах мовленнєвої діяльності, здійснюваної адресантом при розв'язанні професійних задач. Професійне мовлення – це лінгвістично, психологічно і соціально обумовлений вибір професійно маркованих засобів мови; діяльність по розв'язанню педагогічних задач, по досягненню комунікативних цілей педагогічного спілкування» [1, с.286]. Професійне мовлення педагога трактується Л. Мафтин як «вагома якість його професійної культури та показник фахової досконалості; до компонентів професійного мовлення педагога відносяться: якість мовного оформлення мовлення; дотримання літературних норм вимови; ціннісно-особистісні установки педагога; комунікативна

компетентність; чіткий вибір інформації для створення вислову; орієнтація на процес безпосередньої комунікації» [3, с.62].

Розкрити специфіку професійного мовлення вчителя-логопеда допомагає визначення терміна «логопедія», подане в понятійно-термінологічному словнику «Спеціальна педагогіка»: «спеціальна педагогічна наука, галузь дефектології, яка досліджує природу, механізми, симптоматику, перебіг, структуру і прояви вад мовленнєвої діяльності, розробляє наукові основи їх попередження та подолання засобами спеціального навчання й виховання» [9, с. 203]. Погоджуємося з Ю. Рібцун, що саме рівнем розвитку логопедії як науки та якістю професійної діяльності кожного вчителя-логопеда зокрема значною мірою визначається ефективність діагностики та корекції мовних вад [8, с.2]. Авторка зауважує, що правильне мовлення є ключовою умовою повноцінного розвитку дитини та успішної соціальної адаптації. Тому виявлення й усунення мовленнєвих порушень становить першочергове завдання як для педагогів, так і для батьків [8, с.2]. Задля цього вчитель-логопед повинен володіти не лише ґрунтовними теоретичними знаннями з логопедії, а й високим рівнем професійних комунікативних умінь, здатністю до індивідуалізації корекційної роботи, застосування сучасних методик діагностики та корекції мовних порушень, а також умінням ефективно взаємодіяти з дітьми, батьками та колегами в освітньому процесі.

Професійний імідж логопеда насамперед визначається його мовленням і проявляється через комплекс вербальних та невербальних ознак, зокрема: дотримання дрес-коду; стримана міміка й жести, що підкреслюють роль фахівця; інтонаційна виразність, характерна для професійного спілкування; використання спеціальної термінології та професіоналізмів; чітка артикуляція й ретельне вимовляння не лише фраз із логопедичних вправ, а й повсякденного мовлення педагога [4]. Учитель-логопед має володіти зразковим літературним мовленням, дотримуватися орфоепічних норм, демонструвати багатий лексико-фразеологічний запас і бездоганну граматичну будову висловлювань; повинен упевнено користуватися основними жанрами літературного мовлення, виявляти широку ерудицію та шанобливо ставитися до співрозмовників. Його професія вимагає бути еталонним носієм комунікативної культури для дітей і їхніх батьків та постійно прищеплювати їм цю культуру [4]. Для професійної діяльності спеціаліста в галузі логопедії важливого значення, на думку Ю. Пінчук, набувають певні комунікативні характеристики його мовлення, оскільки саме він є провідним учасником спеціального корекційного процесу і спілкування, що його супроводжує, яке часто стає не тільки засобом, але й предметом навчання. Погоджуємося, що саме цим пояснюються високі вимоги, які висуваються до логопеда як до елітарної мовленнєвої особистості. Авторка переконана, що «від нього вимагається володіння зразковим літературним мовленням з дотриманням орфоепічних норм, з багатим лексико-фразеологічним і бездоганним граматичним оформленням.

Вчитель-логопед повинен володіти найважливішими жанрами літературного мовлення, мати широку ерудицію, поважне ставлення до співрозмовника, емпатію тощо.

Професія зобов'язує його бути зразковим носієм комунікативної культури в очах дітей та їх батьків, який постійно впроваджує цю культуру в їх свідомість. Його професійним обов'язком є вичерпний аналіз та кінцева оцінка правильності мовлення людини та з'ясування причин ймовірних відхилень» [5, с.180].

Відповідно, професійна культура мовлення вчителя-логопеда – це «високий рівень мовленнєвої майстерності, сформованості комунікативних умінь та педагогічних здібностей вчителя у поєднанні з його особистісними якостями» [5, с.180]. Рекомендовано розглядати професійну мовленнєву культуру логопеда як «важливий компонент його загальної культури, що визначає здатність до ефективного спілкування в контексті професійної діяльності. Вона синтезує в собі комплекс знань, цінностей, способів поведінки, необхідних у різних ситуаціях професійного спілкування, та умінь гнучко реалізовувати їх на практиці з метою забезпечення ефективної професійної діяльності» [5, с.180].

Констатовано, що професійне мовлення логопеда характеризується певними фонетичними та лексико-фразеологічними особливостями. [6, с.80]. Варто наголосити на важливості використання вчителем-логопедом фахової термінології. Застосування спеціалізованої лексики забезпечує точне визначення явищ і предметів, з якими спеціаліст працює у своїй професійній сфері. У мовленні логопед послуговується термінами для опису мовленнєвих порушень, анатомічних особливостей, лінгвістичних характеристик та параметрів мовлення, а також психологічних рис дитини, наприклад: «фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення», «передній відкритий прикус», «фонематичний аналіз», «аутичний синдром» [6, с.81].

Як зазначено у навчально-методичному посібнику «Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога»: «професійне мовлення корекційного педагога та логопеда вирізняється від мовлення пересічних людей підвищеними вимогами до фонетичної й граматичної правильності, багатства лексики та стилістики, інтонаційної виразності, а також до темпу й сили голосу. Йому притаманне використання спеціальної термінології, характерної автологічної лексики та професійних зворотів як у корекційній, так і в діагностичній діяльності. Особливого значення набувають уміння педагога налагоджувати спілкування з дитиною та її батьками, застосовувати методичні прийоми формування мовлення й використовувати власне мовлення як інструмент корекції мовленнєвих порушень у дітей і дорослих» [6, с.82].

У своєму дослідженні Ю. Пінчук наголошує, що у професійній діяльності вчителя-логопеда реалізуються такі основні комунікативні якості культури мовлення: правильність, точність, логічність, змістовність, стислість, ясність і доступність, чистота, багатство (різноманітність), доречність, виразність,

естетичність, дієвість. Для нашого дослідження цінною є їхня характеристика, надана авторкою:

– правильність мовлення (правильна вимова звуків і звукових комплексів, правила наголошування слів, лексико-фразеологічна, граматична, стилістична нормативність, написання відповідно до правописних і пунктуаційних норм). «Логопедові особливо важливо володіти орфоепічними нормами, чіткою зразковою вимовою. Інакше його можна вважати професійно непридатним» [5, с.181];

– точність мовлення (повна відповідність вжитих слів з їхнім значенням або синтаксичних конструкцій з дійсністю, умовами комунікації; пов'язується з ясністю мислення, а також зі знанням предмета мовлення і значення слова);

– логічність (точність вживання слів і словосполучень, правильність побудови речень, смислова завершеність тексту);

– змістовність мовлення (передбачає глибоке осмислення теми й головної думки висловлювання, докладне ознайомлення з різнобічною інформацією з цієї теми, вміння добирати потрібний матеріал та підпорядковувати його обраній темі, а також повноту розкриття теми без пустослів'я чи багатослів'я);

– стислість (прагнення відтворити максимальну за обсягом інформацію мінімальною кількістю мовних засобів);

– ясність (доступність мовлення для розуміння тих, хто слухає. Ясності мовлення сприяють чітка дикція, логічне і фонетичне наголошування, правильне інтонування, розмірений та уповільнений темп, спокійний і ввічливий тон);

– чистота (бездоганність усіх елементів мовлення, уникнення недоречних, невластивих українській мові нелітературних елементів (в орфоепії – правильна літературно-нормативна вимова; у слововживанні – відсутність діалектизмів, вульгаризмів, канцеляризмів, плеоназмів, штампів, слів-паразитів));

– багатство (різноманітність) (максимально можливе насичення висловлювання різними, неповторюваними засобами мови, які виражають зміст інформації);

– доречність (такий добір, така організація засобів мови, які сприяють тому, щоб висловлювання відповідало меті й обставинам спілкування). Акцентовано на тому, що у професійній діяльності логопеда доречне використання спеціальної термінології забезпечує більш точне позначення предметів і явищ, з якими фахівець працює у своїй галузі;

– виразність (такі особливості структури висловлювання, які підтримують увагу та інтерес у слухача або читача);

– естетичність (оптимальність мовного оформлення висловлювання, його гармонія і цілісність, повнота реалізації стилістичних можливостей мови, її загальнолюдської сутності);

– дієвість (такий добір, така організація мовних засобів, які сприяють здійсненню очікуваного впливу на свідомість або підсвідомість слухача чи читача, сприяють досягненню мети спілкування) [5, с.181-183].

Висновки. Мовлення вчителя-логопеда виконує не лише інструментальну функцію діагностики й корекції, а й виступає моделлю мовленнєвої поведінки для дитини, каналом взаємодії з батьками та складовою професійної ідентичності фахівця. Від якості професійного мовлення вчителя-логопеда залежить не тільки точність діагностики й успішність корекційних втручань, а й авторитет спеціаліста в очах батьків, рівень довіри дитини та загальна мовленнєва атмосфера в освітньому середовищі.

Відтак, професійне мовлення вчителя-логопеда – це спеціально сформована система мовленнєвих умінь і навичок фахівця, яка забезпечує ефективне спілкування в професійній діяльності. На основі аналізу наукових праць, його основними рисами виокремлюємо: науково-термінологічну точність (коректне використання логопедичних і лінгвістичних термінів); зрозумілість і доступність (уміння пояснювати складні мовленнєві явища дітям, батькам, колегам); виразність і правильність (зразкова вимова, чітка дикція, правильний наголос, відповідність нормам української літературної мови); комунікативну гнучкість (добір стилю та мовних засобів залежно від адресата (дитина, батьки, колеги, адміністрація)); педагогічну доцільність (уміле використання мовлення як основного інструменту навчання, корекції та виховання).

Література:

1. Вахницька М.Г. Професійне мовлення як лінгводидактична категорія. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/941-Текст%20статті-1643-1-10-20190418.pdf

2. Каплієнко А.І. Соціальний запит до рівня професійної компетентності сучасного вчителя-логопеда. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/15-Текст%20статті-38-1-10-20200811.pdf

3. Мафтин Л.В. Культура фахового мовлення вчителя: метод. реком. до вивчення курсу. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 84 с.

4. Особливості професійного мовлення вчителя-логопеда. URL: https://osvita.if.ua/data/pages/226/be82a3370b1acee0fa703d90c419876b.pdf

5. Пінчук Ю.В. Комунікативні якості культури мовлення вчителя-логопеда. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 2014. Вип.26. С.179-184.

6. Пінчук Ю. В. Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога. Навч.-метод. посібн. К. : КНТ, 2015. 160 с.

7. Професійний стандарт на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед». Наказ Українського державного університету імені Михайла Драгоманова від 17 вересня 2024 року № 401 Наказ Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка від 18 вересня 2024 року № 104-0Д. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf

8. Рібцун Ю. В. Науково-теоретичні аспекти професійної діяльності вчителя-логопеда. Логопед, 2012. № 1 (13) січень. С. 2–7.

9. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінолог. словник / за ред. акад. В. І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2003. 463 с.

10. Усне професійне мовлення [методична розробка] /О.Соболевська. Львів: Малий видавничий центр, 2018. 100 с.

References:

1. Vakhnytska, M.G. Profesiine movlennia yak linhvodydaktychna katehoriia [Professional speech as a linguodidactic category]. Retrieved from: file:///C:/Users/User/Downloads/941-Текст%20статті-1643-1-10-20190418.pdf [in Ukrainian].

2. Kaplienko, A.I. Sotsialnyi zapyt do rivnia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho vchytelia-lohopeda [Social inquiry into the level of professional competence of a modern speech therapist teacher]. Retrieved from: file:///C:/Users/User/Downloads/15-Текст%20статті-38-1-10-20200811.pdf [in Ukrainian].

3. Maftyn, L.V. (2023). Kultura fakhovoho movlennia vchytelia [The culture of professional speech of a teacher]. Chernivtsi: Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovych, 84 p. [in Ukrainian].

4. Osoblyvosti profesiinoho movlennia vchytelia-lohopeda [Features of the professional speech of a speech therapist teacher]. Retrieved from: https://osvita.if.ua/data/pages/226/be82a3370b1acee0fa703d90c419876b.pdf [in Ukrainian].

5. Pinchuk, Y.V. (2014). Komunikatyvni yakosti kultury movlennia vchytelia-lohopeda [Communicative qualities of speech culture of a speech therapist teacher]. Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. Seriia 19: Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia - Scientific journal of the National Polytechnic University named after M.P. Dragomanov. Series 19: Correctional pedagogy and special psychology, 26, 179-184 [in Ukrainian].

6. Pinchuk, Yu. V. (2015). Rytoryka, kultura ta tekhnika movlennia korektsiinoho pedahoha [Rhetoric, culture and speech techniques of a correctional teacher]. K.: KNT, 160 p. [in Ukrainian].

7. Profesiinyi standart na hrupu profesii «Vchytel-lohoped», «Lohoped» [Professional standard for the group of professions “Speech therapist teacher”, “Speech therapist”]. Nakaz Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova vid 17 veresnia 2024 roku № 401 Nakaz Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiienka vid 18 veresnia 2024 roku Order of the Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University dated September 17, 2024 No. 401 Order of the Ivan Ohienko Kamyanets-Podilskyi National University dated September 18, 2024. Retrieved from: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/658-profesijnij_standart.pdf [in Ukrainian].

8. Ribtsun, Yu. V. (2012). Naukovo-teoretychni aspekty profesiinoi diialnosti vchytelia-lohopeda [Scientific and theoretical aspects of the professional activity of a speech therapist teacher]. Lohoped - Speech therapist, 1 (13), 2–7 [in Ukrainian].

9. Bondar, V.I. (2003). Spetsialna pedahohika: poniatiino-terminoloh. slovnyk [Special pedagogy: conceptual and terminological dictionary]. Lugansk: Alma-mater, 463 p. [in Ukrainian].

10. Sobolevska, O. (2018). Usne profesiine movlennia [Oral professional speech]. Lviv: Small Publishing Center, 100 p. [in Ukrainian].